

บทคัดย่อ

กฎหมายลักษณะละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มุ่งคุ้มครองผู้เสียหายที่เป็นปัจเจกชน ไม่อาจให้ความคุ้มครองแก่การละเมิดที่ก่อความเสียหายต่อผู้บริโภคโดยรวมได้ เพราะลักษณะการละเมิดในปัจจุบันมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีต โดยการละเมิดที่เกิดจากสิ่งของ วัตถุ และสินค้าต่าง ๆ ที่ใช้วิทยาการสมัยใหม่ เข้ามามีบทบาทต่อกระบวนการผลิตและได้ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคส่วนรวมมากขึ้น กฎหมายลักษณะละเมิดจึงควรที่จะให้ความคุ้มครองผู้บริโภคส่วนรวมได้ด้วย

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้กฎหมายลักษณะละเมิดไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคส่วนรวมได้ เกิดจากปัญหาภาระการพิสูจน์ ภาระการพิสูจน์ในกฎหมายลักษณะละเมิดใช้หลักที่ว่า "ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ" ซึ่งเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้แก่ผู้บริโภค และทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบ เพราะเข้าถึงพยานหลักฐานได้ยาก การกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายที่อยู่ในฐานะที่ง่ายแก่การเข้าถึงพยานหลักฐานได้ดีกว่าผู้บริโภค ซึ่งก็คือผู้ประกอบการธุรกิจ จะเป็นการเหมาะสมและยุติธรรมมากกว่า ทั้งนี้การที่จะทำให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายผู้ประกอบการดังกล่าวดังกล่าวได้ จำเป็นจะต้องกำหนดข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมาย เพราะในกรณีที่กฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานไว้ ผู้ที่มีภาระการพิสูจน์คือฝ่ายที่ถูกกฎหมายสันนิษฐานให้รับผิดชอบไว้ก่อน ซึ่งได้แก่ฝ่ายผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำละเมิดนั่นเอง ดังนั้น ข้อสันนิษฐานตามกฎหมายจึงเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยคุ้มครองผู้บริโภคจากการกระทำละเมิดที่มีมูลเหตุจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัยหรือสินค้าที่บกพร่องได้

จากการศึกษาถึงแนวความคิดและเหตุผลของการมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย ไม่ว่าจะ เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดและข้อสันนิษฐานที่หักล้างได้ โดยเฉพาะข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบไว้ก่อนตามมาตรา 422 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานตามกฎหมายประเภทหนึ่งที่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประชาชนได้ในแง่ของการช่วยลดภาระการพิสูจน์ของฝ่ายผู้บริโภค รวมทั้งจากการศึกษาถึงที่มาและความหมายของกฎหมายที่ประสงค์ปกป้องบุคคลอื่นตามมาตรา 422 และศึกษาถึงการนำข้อสันนิษฐานตามกฎหมายในฐานะที่เป็นกลไกของกฎหมายเข้าไปคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภค ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 แสดงให้เห็นว่าข้อสันนิษฐานตามกฎหมายสามารถคุ้มครอง

ผู้บริโภคที่เป็นประชาชนส่วนรวมได้ในแง่ของการหลักการการพิสูจน์ไปยังผู้ประกอบการธุรกิจ เพราะไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความจริงหรือความประมาทเลินเล่อ ตามมาตรา 420 ซึ่งเป็นหลักความรับผิดชอบละเมิดทั่วไป โดยผู้บริโภคที่เป็นผู้เสียหายพิสูจน์แต่เพียงว่า ได้รับความเสียหายจากการใช้หรือบริการสินค้าก็เพียงพอแล้ว

ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะว่า เพื่อให้มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นประชาชนมีประสิทธิภาพและครอบคลุมลักษณะการกระทำละเมิดสมัยใหม่ได้อย่างทั่วถึง จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาด้วยการออกกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติที่เป็นกฎหมายกลาง ว่าด้วยความรับผิดชอบอันเกิดจากสินค้าที่ขาดความปลอดภัยหรือบกพร่องและวิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภค น่าจะเหมาะสมยิ่งกว่ากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอยู่ในปัจจุบันที่ไม่อาจคุ้มครองผู้บริโภคได้ เนื่องจากลักษณะการกระทำละเมิดในปัจจุบันผู้บริโภคต้องรับภาระในการพิสูจน์ถึงความจริงหรือประมาทเลินเล่อของผู้ละเมิด ซึ่งผู้บริโภคในฐานะผู้เสียหายประสบความยากลำบากในการพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการได้ เพราะความรู้เห็นในกระบวนการผลิตสินค้าต่าง ๆ ผู้ประกอบการเป็นผู้รู้ฝ่ายเดียว และหลักการการพิสูจน์ "ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นนำสืบ" ไม่เหมาะสมแก่การนำมาใช้คุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบัน เพราะเป็นเรื่องยากลำบากที่ผู้บริโภคจะพิสูจน์ให้เห็นถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการได้

Abstract

The law of tort under the Civil and Commercial Code has the main objective to protect an injured person as an individual. The tort law cannot protect consumers in general who suffer from wrongful acts. In present, the nature of wrongful acts becomes more complicated. The wrongful acts as the result of things, objects and products with modern technology take roles in the production process and have more effect on consumers in general. The law of tort therefore should cover the protection of consumers as a whole.

One problem that obstructs the law of tort from protecting the consumers as a whole is of burden of proof. The burden of proof under the tort law is based on the principle that "A person alleging any fact has duty to prove it." Accordingly, the burden of proof lies on consumers, causing them to be at a disadvantage due to difficulty to reach evidences. Prescribing that the burden of proof is on the party who can reach the evidences easier than consumers, that is to say an entrepreneur, may bring about more fairness and appropriateness. The burden of proof can be on the entrepreneur by means of prescribing a presumption in the law. As long as the presumption is provided in the law, the burden of proof will be on the party presumed to be in the fault, or, in other words, the party who is alleged to commit a wrongful act. Therefore, the presumption of law is a mechanism to protect consumers from wrongful acts arising out of unsafe or defect products.

As a result of the study on the concept of and the reasons behind the presumption of law, regardless of the absolute or rebuttable presumption, especially the presumption to be in the fault under section 422 of the Civil and Commercial Code which is a kind of the presumption of law that can protect consumers in general in terms of relieving the burden of proof on them, and the study on the background and intention of the law protecting other persons under such section 422, as well as the study on the application of the presumptions of law as a legal tool in protecting consumers according to the certain specific laws, namely the Consumers Protection Act, B.E. 2522 (1979), the Food Act, B.E. 2522 (1979), and the Pharmaceuticals Act, B.E. 2510 (1967), it reveals that the presumption of law can protect consumers as a whole in terms that the burden of proof lies on the entrepreneur instead. The consumers need not to prove willfulness or negligence according to section 420 of the Civil and Commercial Code which contains the general principle on tort liability. The consumers as injured parties only prove that they have been injured by the use of products or services.

The writer recommends that the general laws, both substantive and procedural, on unsafe or defect product liability and on consumer protection procedure should be enacted in order that measures on the protection of consumers as a whole may be effective and cover the modern nature of wrongful acts. Such general laws would be more appropriate than the existing laws that fail to protect consumers as in the current nature of wrongful acts they have to prove the willfulness or negligence of a wrongdoer. It is difficult for the consumers as injured parties to prove the negligence of the entrepreneur, because only the latter knows about the production process. Moreover, the principle "any person who alleges any fact has to prove it" is not appropriate to be applied for consumer protection due to difficulty in the side of consumers to really prove the negligence of the entrepreneur.